

SODBA SODIŠČA PRVE STOPNJE (peti razširjeni senat)

z dne 25. oktobra 2007 *

V združenih zadevah T-27/03, T-46/03, T-58/03, T-79/03, T-80/03, T-97/03 in T-98/03,

SP SpA, s sedežem v Brescii (Italija), ki jo zastopata G. Belotti in N. Pisani, odvetnika,

tožeča stranka v zadevi T-27/03,

Leali SpA, s sedežem v Odolu (Italija), ki jo zastopata G. Vezzoli in G. Belotti, odvetnika,

tožeča stranka v zadevi T-46/03,

Acciaierie e Ferriere Leali Luigi SpA, s sedežem v Bresci, ki jo zastopajo G. Vezzoli, G. Belotti, E. Piromalli in C. Carmignani, odvetniki,

tožeča stranka v zadevi T-58/03,

* Jezik postopka: italijanščina.

Industrie Riunite Odolesi SpA (IRO), s sedežem v Odolu, ki jo zastopa A. Giardina, odvetnik,

tožeča stranka v zadevi T-79/03,

Lucchini SpA, s sedežem v Milanu (Italija), ki sta jo najprej zastopala A. Santa Maria in C. Biscaretti di Ruffia, nato M. Delfino, M. van der Woude, S. Fontanelli in P. Sorvillo, odvetniki,

tožeča stranka v zadevi T-80/03,

Ferriera Valsabbia SpA, s sedežem v Odolu,

Valsabbia Investimenti SpA, s sedežem v Odolu,

ki ju zastopata D. Fosselard in P. Fattori, odvetnika,

tožeči stranki v zadevi T-97/03,

Alfa Acciai SpA, s sedežem v Brescii, ki jo zastopajo D. Fosselard, P. Fattori in G. d'Andria, odvetniki,

tožeča stranka v zadevi T-98/03,

ob intervenciji

Italijanske republike, ki jo zastopata I. Braguglia in M. Fiorilli, zastopnika,

intervenientka,

proti

Komisiji Evropskih skupnosti, ki jo zastopata L. Pignataro-Nolin in A. Whelan, zastopnika, v zadevah T 27/03 in T 58/03 skupaj z M. Morettom, odvetnikom, in v zadevah T-79/03, T-97/03 in T-98/03 s P. Manzinijem, odvetnikom,

tožena stranka,

zaradi predlogov za ugotovitev neobstoja in predlogov za razglasitev delne ali popolne ničnosti Odločbe Komisije C(2005) 5087 konč. z dne 17. decembra 2002 o postopku za uporabo člena 65 PJ (COMP/37.956 – Jeklo za armiranje betona),

SODIŠČE PRVE STOPNJE
EVROPSKIH SKUPNOSTI (peti razširjeni senat),

v sestavi M. Vilaras, predsednik, M. E. Martins Ribeiro, sodnica, F. Dehousse, D. Šváby, sodnika, in K. Jürimäe, sodnica,

sodni tajnik: J. Palacio González, glavni administrator,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 19. septembra 2006

izreka naslednjo

Sodbo

Pravni okvir

Določbe Pogodbe ESPJ

¹ Člen 36 PJ določa:

„Preden naloži denarno kazen ali periodično denarno kazen, predvideni s to pogodbo, mora Komisija omogočiti zadevni stranki, da predloži svoje pripombe.

[...]“

² Člen 47 PJ določa:

„Komisija lahko zbira informacije, potrebne za opravljanje svojih nalog. Lahko zahteva potrebna preverjanja.

[...]“

3 Člen 65 PJ določa:

„1. Prepovedani so vsi sporazumi med podjetji, sklepi podjetniških združenj in usklajena ravnanja, ki bi na skupnem trgu neposredno ali posredno preprečevali, omejevali ali izkrivljali normalno konkurenco, zlasti tisti, ki:

- a) določajo ali oblikujejo cene;
- b) omejujejo ali nadzorujejo proizvodnjo, tehnični razvoj ali naložbe;
- c) določajo razdelitev trgov, proizvodov, strank ali virov nabave.

2. Vendar pa Komisija, [če so izpolnjeni določeni pogoji], za nekatere proizvode dovoli specialne sporazume ali sporazume o skupnem nakupu ali prodaji [...]

3. Komisija lahko v skladu z določbami člena 47 pridobi vse informacije, potrebne za uporabo tega člena s posebno zahtevo, naslovljeno na zadevne subjekte, ali z uredbo, v kateri določi vrste sporazumov, sklepov ali praks, o katerih mora biti obveščena.

4. Sporazumi ali sklepi, ki so v skladu s prvim odstavkom tega člena prepovedani, so nični in ne morejo biti osnova za spor pred sodiščem države članice.

Komisija je, razen v primeru pritožbe na Sodišče, izključno pristojna za ugotavljanje skladnosti teh sporazumov ali sklepov z določbami tega člena.

5. Komisija lahko podjetjem, ki so sklenila ničen sporazum, ki z arbitražo, penali (pogodbenimi sankcijami), bojkotom ali drugimi sredstvi uporabljajo ali skušajo uporabljati ničen sporazum ali sklep, ali sporazum ali sklep, ki mu je bila odobritev zavrnjena ali preklicana, ali ki bi pridobila dovoljenje na podlagi zavestno lažnih ali izkrivljenih informacij, ali ki bi delovala v nasprotju z določbami odstavka 1, naloži globe in periodične denarne kazni v znesku, ki je enak dvojni vrednosti prometa, realiziranega s proizvodi, ki so predmet sporazuma, sklepa ali prakse, ki ni v nasprotju s tem členom; če pa je njihov namen omejevanje proizvodnje, tehnološkega razvoja ali naložb, se najvišji znesek poveča na 10 % letnega prometa podjetja za globe in 20 % dnevnega prometa za periodične denarne kazni.“

4 Pogodba ESPJ je v skladu s členom 97 PJ prenehala veljati 23. julija 2002.

Sporočilo Komisije o nekaterih vidikih obravnavanja zadev konkurence, ki izhajajo iz prenehanja veljavnosti Pogodbe ESPJ

5 Komisija je 18. junija 2002 sprejela Sporočilo o nekaterih vidikih obravnavanja zadev konkurence, ki izhajajo iz prenehanja veljavnosti Pogodbe ESPJ (UL C 152, str. 5, v nadaljevanju: sporočilo z dne 18. junija 2002).

6 V točki 2 sporočila z dne 18. junija 2002 je določeno, da je njegov namen:

- „– povzeti za gospodarske subjekte in države članice v delu, kjer jih zadeva Pogodba ESPJ in njena sekundarna zakonodaja, najpomembnejše spremembe materialnega in procesnega prava, ki jih prinaša prehod na sistem Pogodbe ES [...]
- pojasniti, kako namerava Komisija urejati posebna vprašanja na področju omejevalnih sporazumov in zlorab prevladujočega položaja [...], nadzora koncentracij [...] in nadzora državnih pomoči, nastala zaradi prehoda iz sistema ESPJ v sistem ES“.

7 Točka 31 sporočila z dne 18. junija 2002, ki je v delu, namenjenem posebnim vprašanjem zaradi prehoda iz sistema ESPJ v sistem ES, določa:

„Če Komisija pri uporabi pravil Skupnosti o konkurenci za sporazume ugotovi kršitev na področju, za katero velja Pogodba ESPJ, se ne glede na datum uporabe uporabi tisto materialno pravo, ki velja v trenutku nastanka dejstev, ki predstavljajo znake kršitve. Za postopek se po prenehanju veljavnosti Pogodbe ESPJ v vsakem primeru uporabljajo določbe ES [...]“

Upravni postopek

- 8 Komisija je od oktobra do decembra 2000 v skladu s členom 47 PJ izvajala preverjanja pri italijanskih podjetjih, ki proizvajajo jeklo za armiranje betona, in pri združenju italijanskih jeklarskih podjetij. Na njih je prav tako v skladu s členom 47 PJ naslovila zahteve po posredovanju podatkov.
- 9 Komisija je 26. marca 2002 uvedla upravni postopek in v skladu s členom 36 PJ ugotovila možne kršitve. Tožeče stranke v teh zadevah so bile med naslovniki obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah.
- 10 Tožeče stranke so v zvezi z obvestilom o ugotovitvah o možnih kršitvah predložile pisne pripombe. Vse tožeče stranke, razen tožeče stranke v zadevi T-80/03, so zaprosile za ustno predstavitev svojih stališč. Pooblaščenec za zaslišanje je zato razpisal zaslišanje za 13. junij 2002.
- 11 Komisija je 12. avgusta 2002 ugotovila dodatne možne kršitve in poslala obvestilo o njih naslovnikom prvega obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah. V tem dodatnem obvestilu o ugotovitvah o možnih kršitvah, na podlagi člena 19(1) Uredbe št. 17 z dne 6. februarja 1962, Prva Uredba o izvajanju členov [81] in [82] Pogodbe (UL 1962, 13, str. 204), je Komisija pojasnila svoje stališče glede nadaljevanja postopka po prenehanju veljavnosti Pogodbe ESPJ.
- 12 Tožeče stranke so predložile pisne pripombe v zvezi z dodatnim obvestilom o ugotovitvah o možnih kršitvah. Drugo zaslišanje v prisotnosti predstavnikov držav članic je bilo 30. septembra 2002.

Izpodbijana odločba

13 Komisija je 17. decembra 2002 sprejela Odločbo C(2002) 5087 konč. v zvezi s postopkom izvajanja člena 65 PJ (COMP/37.956 – Jeklo za armiranje betona, v nadaljevanju: izpodbijana odločba).

14 V uvodu izpodbijane odločbe je navedeno:

„Ob upoštevanju pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti za premog in jeklo, zlasti njenega člena 65,

ob upoštevanju podatkov, ki jih je prejela Komisija, in preverjanj, ki so jih izvedli predstavniki Komisije na podlagi člena 47 PJ,

ob upoštevanju pisnih in ustnih pripomb, predstavljenih na podlagi člena 36 PJ v imenu in za račun strank,

po posvetovanju s svetovalnim odborom za omejevalna ravnanja in prevladujoče položaje,

[...]“

- 15 Komisija se je glede pravnih posledic prenehanja veljavnosti Pogodbe ESPJ v uvodni izjavi 331 izpodbijane odločbe sklicevala predvsem na točko 31 sporočila z dne 18. junija 2002.
- 16 Dalje, Komisija je v uvodnih izjavah od 333 do 344 izpodbijane odločbe ocenjevala, ali bi lahko uporabo člena 65 PJ za očitana ravnanja izpodbijali na podlagi načela *lex mitior*.
- 17 V zvezi s tem v uvodni izjavi 335 izpodbijane odločbe opozarja, da „dve določbi Pogodbe ESPJ, ki bi se teoretično lahko šteli za manj ugodni, [na eni strani] člen 65(1) PJ, ker za opredelitev kršitve n[i] zahteva[l] možnosti (za razliko od člena 81(1) ES), da sporazum o omejevanju konkurence lahko prizadene trgovino med državami članicami, [...] in [na drugi strani] člen 65(5) PJ, ker [je] določa[l] možnost naložitve glob v najvišjem znesku, ki je enak dvojni vrednosti prometa, realiziranega s proizvodi, ki so predmet omejevalnega sporazuma (ta možnost pa v pravu ES tj. členu 15 Uredbe št. 17) ni [bila] določena) [...]“
- 18 Komisija je potem, ko je v uvodnih izjavah od 337 do 341 izpodbijane odločbe ugotovila, da bi omejevalni sporazum, na katerega se nanaša izpodbijana odločba, lahko prizadel trgovino med državami članicami, v uvodni izjavi 343 te odločbe navedla, da „je strankam uradno sporočila, da [...] ni nameravala nobenemu podjetju naložiti globe, ki presega 10 % letnega prometa od proizvodov ESPJ na ozemlju Evropske unije“ in da „je [bil] ta prag (sicer določen v členu 65(5) PJ za sporazume, katerih cilj je, kot v obravnavani zadevi, omejevanje proizvodnje) poleg tega za podjetja ugodnejši kot tisti iz člena 15 Uredbe št. 17 z dne 6. februarja 1962, ki določa prag v višini 10 % letnega prometa, ustvarjenega na svetovni ravni z vsemi proizvodi“.

19 V uvodni izjavi 344 izpodbijane odločbe je zaključila, da „uporaba Pogodbe ES *in concreto* ne bi bila ugodnejša in da se posledično, čeprav bi lahko uporabili načelo *lex mitior*, na to načelo nikakor ne bi bilo mogoče sklicevati za izpodbijanje uporabe materialnega prava ESPJ za ravnanja, očitana naslovnikom te odločbe“.

20 Komisija je glede svoje pristojnosti za uporabo pravil Pogodbe ESPJ o konkurenci po prenehanju njene veljavnosti v točkah od 348 do 352 izpodbijane odločbe pojasnila:

„348 [...] Pogodba ES in Pogodba ESPJ sta del istega pravnega reda, in sicer pravnega reda Skupnosti, v okviru katerega je bila slednja do 23. julija 2002 *lex specialis*. To načeloma pomeni, da se za sektorje, za katere so se prej uporabljale procesne določbe Pogodbe ESPJ in sekundarna zakonodaja, od 24. julija 2002 uporabljajo ustrezne določbe Pogodbe ES, saj je ta splošna ureditev.

349 Opozoriti je treba, da so države članice 8. aprila 1965 sprejele Pogodbo o ustanovitvi enotnega Sveta in enotne Komisije Evropskih skupnosti. Prav tako je treba opozoriti, da člen 3 [EU] določa, da „ima Unija enoten institucionalni okvir, ki ji zagotavlja doslednost in kontinuiteto pri dejavnostih za doseganje njenih ciljev ob hkratnem spoštovanju in razvijanju pravnega reda Skupnosti“. Nazadnje je opozorjeno, da člen 305(1) ES določa, da „[d]oločbe te pogodbe ne vplivajo na določbe Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti za premog in jeklo, zlasti glede pravic in obveznosti držav članic, pristojnosti institucij te skupnosti in predpisov, ki jih omenjena pogodba določa za delovanje skupnega trga premoga in jekla“.

- 350 Posledice prenehanja veljavnosti *lex specialis* morajo vendarle biti določene glede določb, ki Komisiji dovoljujejo naložitev sankcij. V tem primeru je upravičena uporaba materialnega prava, ki velja v trenutku nastanka dejanskih okoliščin, ohrani pa se uporaba procesnih določb, ki so bile sprejete naknadno.
- 351 Komisija s sporočilom z dne 18. junija 2002 ni želela in ne bi nikoli mogla določiti prehodnih določb. Zaradi preglednosti je le *ex ante* pojasnila, kako naj bi na podlagi splošnih pravnih načel potekal prehod med dvema pogodbama.
- 352 S tega vidika je uporaba Uredbe št. 17 za postopek v skladu z načelom, na podlagi katerega se uporabijo tiste procesne določbe, ki veljajo v trenutku sprejetja zadevnega ukrepa. Zato tudi ni bilo treba ponoviti prvega zaslišanja, na katerem predstavniki držav članic niso sodelovali, ker takrat veljavna procesna pravila ESPJ takega sodelovanja niso določala. Poleg tega, kot je poudarjeno v točki 26 sporočila [z dne 18. junija 2002], je treba upoštevati, da so procesni ukrepi, ki so bili veljavno sprejeti na podlagi določb ESPJ, po prenehanju Pogodbe ESPJ izpolnjevali pogoje, določene z ustreznimi procesnimi ukrepi, ki jih določa Pogodba ES. Pomembno je tudi poudariti, da med določbami, ki se nanašajo na sodelovanje držav članic na zaslišanju [člen 11 Uredbe (ES) št. 2842/98 o zaslišanju pogodbenic v nekaterih postopkih na podlagi člena [81 ES] in [82 ES]], in tistimi o posvetovanju s svetovalnim odborom (člen 10 Uredbe št. 17) ni nikakršne formalne povezave.“

- 21 Komisija je potem, ko je v uvodnih izjavah od 358 do 513 izpodbijane odločbe preučila uporabo člena 65(1) PJ za ravnanja tam navedenih podjetij in podjetniških združenj, v uvodni izjavi 514 navedla:

„Komisija v skladu s členom 65(2) PJ dovoli sporazume o specializaciji ali sporazume o skupnem nakupu ali prodaji ali sporazume, ki so po naravi ali učinkih v celoti enaki prej omenjenim sporazumom, če izpolnjujejo določene pogoje. Omejevalni sporazum, opisan v tej odločbi, ne more biti dovoljen, ker ne ustreza vrsti sporazumov, ki se lahko dovolijo. Gre namreč za omejevalni sporazum o določitvi ali oblikovanju cen, o omejitvi ali nadzoru proizvodnje in o razdelitvi trgov. Poleg tega ni bilo vložene nobene zahteve za odobritev, ki jo določa ta člen Pogodbe ESPJ.“

- 22 Glede uporabe člena 65(5) PJ je Komisija v uvodnih izjavah od 515 do 518 izpodbijane odločbe ugotovila:

„515 V skladu s členom 65(5) PJ lahko Komisija podjetjem, ki so sklenila ničn sporazum, uporabljajo ali skušajo uporabljati ničn sporazum ali sklep podjetniških združenj, ali ki bi delovala v nasprotju z določbami odstavka 1, naloži globe. Komisija lahko naloži globe v znesku, ki je enak dvojni vrednosti prometa, realiziranega s proizvodi, ki so predmet sporazuma, sklepa ali ravnanj, ki so v nasprotju z določbami člena 65(1) PJ, če pa je namen omeje-

vanje proizvodnje, tehničnega razvoja ali naložb, se lahko ta najvišji znesek poveča na 10 % letnega prometa zadevnih podjetij.

- 516 Vprašanje sodelovanja podjetniškega združenja v postopku ugotavljanja kršitve pravil konkurence Pogodbe ESPJ je vprašanje, o katerem se je že izoblikovala sodna praksa v zadevi „Eurofer“: „člen 65(1) PJ prepoveduje vse sporazume med podjetji, vse sklepe podjetniških združenj in vsa usklajena ravnanja, ki bi na skupnem trgu neposredno ali posredno preprečevali, omejevali ali izkrivljali normalno konkurenco“. Člen 65(4) PJ določa: „sporazumi ali sklepi, ki so v skladu s prvim odstavkom tega člena prepovedani, so nični in ne morejo biti osnova za spor pred sodiščem države članice. Komisija je, razen v primeru pritožbe na Sodišče, izključno pristojna za ugotavljanje skladnosti teh sporazumov in sklepov z določbami tega člena“. V skladu s členom 65(5) PJ „lahko Komisija podjetjem, ki so sklenila ničen sporazum, uporabljajo ali skušajo uporabljati [...] ničen sporazum ali sklep [...], ali ki bi delovala v nasprotju z določbami odstavka 1, naloži globe in periodične denarne kazni [...]“. Čeprav iz člena 65(5) PJ dejansko izhaja, da se podjetniškemu združenju ne sme naložiti globe ali denarne kazni, pa iz besedila člena 65(1) PJ ni mogoče sklepati, da se prepoved, ki jo ureja ta določba, ne uporablja za združenje, ki je sprejelo sklep, ki bi preprečeval, omejeval ali izkrivljal konkurenco. Ta razlaga je potrjena tako z določbo člena 65(4) PJ, ki se prav tako sklicuje na take sklepe, kot tudi s sodbo v zadevi Sorema proti Visoki oblasti, v kateri je Sodišče razsodilo, da se [je] člen 65(1) PJ prav tako uporablja[1] za združenja, če njihove lastne dejavnosti ali dejavnosti podjetij, ki jim pripadajo, lahko povzročijo posledice, ki jih ta člen določa (Recueil, str. 317). Ta ugotovitev je po mnenju Sodišča prav tako potrjena s členom 48 PJ, ki združenjem omogoča, da izvršujejo katerokoli dejavnost, ki ni v nasprotju z določbami navedene pogodbe. V nasprotju s tem, kar trdi tožeča stranka, iz

zgoraj navedene sodbe v zadevi Sorema proti Visoki oblasti prav tako izhaja, da je lahko podjetniško združenje v smislu člena 65(1) PJ prav tako naslovník odločbe o odobritvi sporazuma na podlagi člena 65(2) PJ (Recueil, str. od 317 do 322). Zato je treba trditev tožeče stranke, da podjetniško združenje v smislu člena 65(1) PJ ne more kršiti prepovedi iz te določbe, zavrni.

- 517 Glede na navedeno je treba ugotoviti, da podjetniškemu združenju ni mogoče naložiti glob, vendar je lahko to v vsakem primeru naslovník odločbe, če je njegovo sodelovanje pri kršitvi nesporno [...]
- 518 Glede podjetij so dejavniki, ki jih je treba upoštevati za izračun, zlasti teža kršitve, njeno trajanje ter obteževalne in olajševalne okoliščine.“

23 Člen 1 (1) izpodbijane odločbe določa:

„[Enajst podjetij in podjetniško združenje, med katerimi so tožeče stranke] je izvajalo enoten, kompleksen in nadaljevani omejevalni sporazum na italijanskem trgu jekla za armiranje betona v palicah ali zvitkih, katerega cilj oziroma posledica je določitev cen in na podlagi katerega je bila prav tako usklajena omejitev ali nadzor proizvodnje ali prodaje.

Ta omejevalni sporazum je v nasprotju s členom 65(1) PJ, ker je njegov cilj omejevanje ali izkrivljanje konkurence na skupnem trgu.“

- 24 Iz člena 1(2) izpodbijane odločbe izhaja, da so tožeče stranke v zadevah T-27/03, T-46/03, T-58/03, T-79/03, T-80/03 in T-97/03 omejevalni sporazum uporabljale od 6. decembra 1989 do 27. junija 2000, tožeča stranka v zadevi T-98/03 pa od 6. decembra 1989 do 4. julija 2000.
- 25 Iz člena 2 izpodbijane odločbe izhaja, da so bile podjetjem iz člena 1(1) izpodbijane odločbe, med katerimi so tožeče stranke, naložene globe v skupnem znesku 85,04 milijona eurov.

Postopek

- 26 Tožeče stranke so v sodnem tajništvu Sodišča prve stopnje med 31. januarjem in 10. marcem 2003 vložile te tožbe.
- 27 Tožeči stranki v zadevah T-79/03 in T-46/03 sta v sodnem tajništvu Sodišča prve stopnje z ločenima vlogama, vloženima 8. in 15. maja 2003, vložili predlog za odložitev izvršitve izpodbijane odločbe.
- 28 Predsednik Sodišča prve stopnje je s sklepoma z dne 5. avgusta 2003 v zadevi IRO proti Komisiji (T-79/03 R, Recueil, str. II-3027) in z dne 20. oktobra 2003 v zadevi Leali proti Komisiji (T-46/03 R, Recueil, str. II-4473) zavrnil predlog za izdajo začasnih odredb, odločitev o stroških pa je bila pridržana.
- 29 Italijanska republika je v vseh zadevah 16. junija 2004 v sodno tajništvo Sodišča prve stopnje vložila predlog za intervencijo v podporo predlogom tožečih strank.

- 30 S sklepom predsednika prvega senata Sodišča prve stopnje z dne 27. julija 2004 je bila Italijanski republiki v vseh zadevah dovoljena intervencija v podporo predlogom tožečih strank. Svoja stališča je v skladu s členom 116(6) Poslovnika Sodišča prve stopnje predstavila v ustnem postopku na podlagi poročila za obravnavo.
- 31 Tožeča stranka v zadevi T-46/03 je 18. oktobra 2005 v sodnem tajništvu Sodišča prve stopnje vložila nov predlog za odložitev izvršitve izpodbijane odločbe. Ta predlog je bil zavrnjen s sklepom predsednika Sodišča prve stopnje z dne 24. januarja 2006 v zadevi Leali proti Komisiji (T-46/03 R II, neobjavljen v ZOdl.).
- 32 Sodišče prve stopnje je na podlagi člena 14(1) Poslovnika Sodišča prve stopnje in na predlog četrtega senata po opredelitvi strank odločilo, da v skladu s členom 51(1) navedenega poslovnika zadevo predloži razširjenemu senatu.
- 33 Predsednik petega senata Sodišča prve stopnje je s sklepom z dne 6. julija 2006 po opredelitvi strank združil zadeve T-27/03, T-46/03, T-58/03, T-79/03, T-80/03, T-97/03 in T-98/03 za namene ustnega postopka in izdaje sodbe.
- 34 Sodišče prve stopnje je na podlagi poročila sodnika poročevalca odločilo, da najprej ustno zasliši stranke v zvezi s tožbenim razlogom nepristojnosti Komisije za sprejetje izpodbijane odločbe. V okviru ukrepov procesnega vodstva iz člena 64 Poslovnika je Komisiji postavilo pisno vprašanje, na katero je ta odgovorila v roku, ki je bil določen.

35 Stranke so na obravnavi 19. septembra 2006 podale ustne navedbe in odgovorile na vprašanja Sodišča prve stopnje.

Predlogi strank

36 V zadevi T-27/03 tožeča stranka Sodišču prve stopnje predlaga, naj:

- po meritorni obravnavi ugotovi neobstoj in/ali ničnost izpodbijane odločbe oziroma v vsakem primeru izpodbijano odločbo zaradi nepristojnosti ter prekoračitve in zlorabe pooblastil razglasi za nično;
- podredno in po meritorni obravnavi razglasi izpodbijano odločbo za nično, med drugim v delu, kjer je z njo naložena sankcija, zaradi napačne opredelitve geografskega trga, neobstoja obrazložitve, napačne uporabe materialnega prava, neutemeljenosti zatrjevanih očitkov zlasti z vidika dokazov, kršitve načela nepristranskega upravnega delovanja in pravic obrambe;
- še bolj podredno in po meritorni obravnavi razveljavi globo zaradi njene nerazumnosti, pomanjkljive obravnave in obrazložitve oziroma v vsakem primeru zniža sankcijo, naloženo tožeči stranki, najprej z odbitjem 225 % povečanja zaradi odvračilnega učinka in 105 % povečanja zaradi trajanja, in ustrezno zmanjša osnovni znesek zaradi zastaranja, manjše teže kršitve, nepomembnega sodelovanja tožeče stranke pri omejevalnem sporazumu in očitkov, ki se izrecno ne nanašajo nanjo;

- toženi stranki v vsakem primeru naloži plačilo stroškov postopka.

37 V zadevi T-46/03 tožeča stranka Sodišču prve stopnje predlaga, naj:

- izpodbijano odločbo razglasi za nično;
- podredno zniža naloženo globo ob upoštevanju, da njej ni mogoče očitati istih kršitev kot družbama Acciaierie in Ferriere Leali Luigi SpA, in ob upoštevanju napačne uporabe povečanja celotnega osnovnega zneska globe zaradi trajanja, ter ob upoštevanju njenega negotovega in posebnega finančnega položaja;
- Komisiji naloži plačilo stroškov tega postopka, ki jih je priglasila tožeča stranka.

38 V zadevi T-58/03 tožeča stranka Sodišču prve stopnje predlaga, naj:

- izpodbijano odločbo razglasi za nično;
- podredno zniža naloženo globo ob upoštevanju, da njej ni mogoče pripisati ravnanj, ki so bila izvršena po njeni likvidaciji, to je v obdobju med

25. novembrom in 4. decembrom 1998, in ob upoštevanju napačnega povečanja celotnega osnovnega zneska globe zaradi trajanja, ter ob upoštevanju njenega posebnega finančnega položaja;

- Komisiji naloži plačilo stroškov tega postopka, ki jih je priglasila tožeča stranka.

39 V zadevi T-79/03 tožeča stranka Sodišču prve stopnje predlaga, naj:

- izpodbijano odločbo razglasi za nično zaradi neobstoja pooblastila in očitne nepristojnosti Komisije, saj je bila ta odločba sprejeta z izrecnim sklicevanjem na neobstoječo pravno podlago, in ni bilo določbe, ki bi po prenehanju veljavnosti Pogodbe ESPJ Komisiji dajala pooblastilo za sprejetje odločbe na podlagi člena 65 PJ;
- odločbo razglasi za nično zaradi prekoračitve pooblastila, napačne in protislovne uporabe prava, ker je Komisija za namene uporabe člena 65 PJ uporabila procesne določbe iz Uredbe št. 17, čeprav so te izrecno in izključno namenjene za uporabo členov 81 ES in 82 ES, in zaradi kršitve določb navedene uredbe v zvezi z vlogo in omejitvami obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah in sodelovanjem nacionalnih organov, iz česar izhaja, da je celoten postopek Komisije nepopoln, neskladen in nezakonit;

- odločbo razglasi za nično zaradi zlorabe pooblastil, ki je posledica pomanjkljive obravnave in pomanjkljive obrazložitve, iz česar izhaja napačna opredelitev upoštevne trga ter protislovnost in nelogičnost pogojev in sestavnih elementov domnevnega omejevalnega sporazuma;

- podredno, izpodbijano odločbo razglasi za nično zaradi kršitve prava, ki je posledica pomanjkljive obravnave v delu, v katerem je ugotovljeno, da je tožeča stranka odgovorna za protikonkurenčni omejevalni sporazum v obdobju med letoma 1989 in 1996, pri čemer ni nobenega dokaza o njenem sodelovanju pri domnevno nezakoniti dejavnosti; in zato v ustreznem razmerju zniža naloženo globo;

- podredno, razveljavi oziroma zniža globo, ki ji je naložena z izpodbijano odločbo, zaradi kršitve načel enakega obravnavanja, varstva zaupanja v pravo, sorazmernosti in primernosti pri določitvi kazni;

- Komisiji naloži plačilo stroškov tega postopka.

40 V zadevi T-80/03 tožeča stranka Sodišču prve stopnje predlaga, naj:

- ugotovi neobstoj in/ali ničnost in v vsakem primeru izpodbijano odločbo, s katero je bilo tožeči stranki solidarno z družbo SP SpA, prej družba Siderpotenza SpA, naloženo plačilo globe v višini 16,14 milijona eurov, ker je skupaj z drugimi podjetji izvajala enoten, kompleksen in nadaljevan omejevalni sporazum

na italijanskem trgu jekla za armiranje betona v palicah ali zvitkih, katerega cilj oziroma posledica je bila določitev cen in na podlagi katerega naj bi bilo prav tako dogovorjeno omejevanje ali nadzor proizvodnje ali prodaje, razglasi za nično, saj je Pogodba ESPJ prenehala veljati pred sprejetjem izpodbijane odločbe;

- podredno, izpodbijano odločbo razglasi za nično zlasti glede kazni, zaradi nepri-
stojnosti, zlorabe pooblastil in očitne prekoračitve pooblastil s strani Komisije in
zaradi napačne uporabe člena 65 PJ ter pomanjkljive in/ali protislovne obrazlo-
žitve glede tožeče stranke;
- še bolj podredno, glede na obseg njenega prometa zniža globo, ki ji jo je naložila
Komisija, zaradi napačne uporabe člena 65(5) PJ;
- v vsakem primeru Komisiji naloži plačilo stroškov postopka.

41 V zadevah T-97/03 in T-98/03 tožeče stranke Sodišču prve stopnje predlagajo, naj:

- člen 1 izpodbijane odločbe v delu, v katerem se navedeni člen nanaša nanje,
razglasi za ničnega;
- podredno, člen 1 izpodbijane odločbe razglasi za ničnega v delu, v katerem je
določeno njihovo sodelovanje pri kršitvi pred 13. februarjem 1996;

- člen 2 izpodbijane odločbe razglasi za ničnega v delu, v katerem se navedeni člen nanaša nanje;
- podredno, spremeni člen 2 izpodbijane odločbe tako, da razveljavi ali znatno zniža naloženo globo;
- Komisiji naloži plačilo stroškov postopka.

42 Komisija v vseh zadevah Sodišču prve stopnje predlaga, naj:

- zavrne tožbo;
- tožeči stranki naloži plačilo stroškov.

Pravno stanje

43 Vse tožeče stranke se v utemeljitev svojih predlogov sklicujejo na tožbeni razlog nepristojnosti Komisije za ugotavljanje kršitve člena 65 PJ v trenutku sprejetja izpodbijane odločbe.

- 44 Različne trditve v okviru tega tožbenega razloga se lahko razdelijo na štiri dele. Prvi del, na katerega se sklicuje v vseh zadevah, se nanaša nepristojnost Komisije za uporabo pravil o konkurenci Pogodbe ESPJ po poteku veljavnosti navedene pogodbe. Drugi del, na katerega se sklicuje v zadevah T-27/03, T-46/03 in T-58/03, se nanaša na nezakonitost sporočila z dne 18. junija 2002, ker naj bi podaljšalo uporabo člena 65 PJ po tem, ko je Pogodba ESPJ prenehala veljati. Tretji del, na katerega se sklicuje v zadevah T-27/03, T-79/03, T-97/03 in T-98/03, se nanaša na nezakonito nadaljevanje postopka na podlagi Uredbe št. 17 po prenehanju veljavnosti Pogodbe ESPJ. Četrty del, na katerega se sklicuje v zadevah T-46/03, T-58/03, T-97/03 in T-98/03, se nanaša na kršitev načela *lex mitior*. Najprej je treba obravnavati prvi del tega tožbenega razloga.

Trditve strank

- 45 V vseh zadevah tožeče stranke opozarjajo, da morajo biti dejavnosti Skupnosti utemeljene na določeni pravni podlagi. Tožeče stranke opozarjajo, da se izpodbijana odločba sklicuje le na določbe Pogodbe ESPJ, zlasti na njen člen 65. Ker v trenutku sprejetja izpodbijane odločbe 17. decembra 2002 Pogodba ESPJ ni bila več del pravnega reda Skupnosti, naj ta pogodba ne bi mogla predstavljati pravne podlage za navedeno odločbo.

- 46 Pojasnjujejo, da je v skladu s členom 97 PJ pravni red, uveden na podlagi Pogodbe ESPJ, avtomatično in v celoti prenehal obstajati 23. julija 2002. Ker ni bilo določb, ki bi Komisiji dajale pristojnost, naj ta v trenutku sprejetja izpodbijane odločbe ne bi imela nikakršne pristojnosti za uporabo člena 65 PJ. Obravnavana zadeva se naj torej ne bi nanašala na časovno veljavnost zakonov v okviru enega pravnega reda, ampak na vprašanje, povezano s prenehanjem veljavnosti pogodbe in prenehanjem pravnega reda, ki se nanjo nanaša.

- 47 Po mnenju tožečih strank so lahko le države podpisnice Pogodbe ESPJ suvereno odločile, ali in pod katerimi pogoji je lahko Evropska skupnost prevzela pravice, obveznosti in posebne pravice Evropske skupnosti za premog in jeklo (ESPJ). Tožeče stranke v zadevah T-27/03, T-79/03, T-80/03, T-97/03 in T-98/03 se v ta namen sklicujejo na mednarodno pravo, zlasti na člena 54 in 70 Dunajske konvencije o pogodbenem pravu z dne 23. maja 1969 (Zbirka pogodb Združenih narodov, zvezek 788, str. 354). Načela mednarodnega prava naj bi bila namreč veljavna podlaga za razlago določb prava Skupnosti (sodba Sodišča z dne 24. novembra 1992 v zadevi Poulsen et Diva Navigation, C-286/90, Recueil, str. I-6019, točka 9; sodba Sodišča prve stopnje z dne 22. januarja 1997 v zadevi Opel Austria proti Svetu, T-115/94, Recueil, str. II-39, točke od 89 do 95).
- 48 V tem okviru tožeče stranke v zadevah T-46/03, T-58/03, T-79/03 in T-80/03 navajajo, na eni strani, da je Komisija v Obvestilu COM/2000/588 konč. z dne 27. septembra 2000 z naslovom „Prihodnost strukturnega dialoga po prenehanju veljavnosti Pogodbe ESPJ“ ugotovila, da mora izhodišče za vsako razmišljanje [glede prenehanja veljavnosti Pogodbe ESPJ] temeljiti na želji držav članic, da sistem in organi ESPJ ne veljajo oziroma delujejo po poteku roka, določenega s Pogodbo.
- 49 Na drugi strani vse tožeče stranke navajajo ta ali oni protokol, sklep ali uredbo, ki so jih sprejeli izrecno države članice ali Svet z namenom ureditve posledic prenehanja veljavnosti ESPJ. Gre za naslednje akte:
- Protokol o finančnih posledicah izteka Pogodbe o Evropski skupnosti za premog in jeklo ter o Raziskovalnem skladu za premog in jeklo, priložen k Pogodbi iz Nice, na katerega se sklicuje tožeča stranka v zadevi T-79/03;

- Sklep predstavnikov vlad držav članic, ki so se sestali v okviru Sveta, 2002/234/ESPJ z dne 27. februarja 2002 o finančnih posledicah izteka Pogodbe o ESPJ in o Raziskovalnem skladu za premog in jeklo (UL L 79, str. 42), na katerega se sklicujejo vse tožeče stranke;

- Sklep predstavnikov vlad držav članic, ki so se sestali v okviru Sveta, 2002/595/ES z dne 19. julija 2002 o posledicah prenehanja veljavnosti Pogodbe o ustanovitvi Skupnosti za premog in jeklo (ESPJ) na mednarodne sporazume, ki jih je sklenila ESPJ (UL L 194, str. 35), na katerega se sklicujejo tožeče stranke v zadevah T-27/03, T-46/03, T-58/03, T-79/03 in T-80/03;

- Uredba Sveta (ES) št. 963/2002 z dne 3. junija 2002 o prehodnih določbah v zvezi s protidampinškimi in protisubvencijskimi ukrepi, sprejetimi v skladu z odločbama Komisije št. 2277/96/ESPJ in št. 1889/98/ESPJ, ter nedokončanimi protidampinškimi in protisubvencijskimi preiskavami, nerešenimi pritožbami in vlogami na podlagi navedenih odločb (UL L 149, str. 3), na katero se sklicujejo tožeče stranke v zadevah T-27/03, T-79/03 in T-80/03;

- Uredba Sveta (ES) št. 1407/2002 z dne 23. julija 2002 o državni pomoči za premogovništvo (UL L 205, str. 1), na katero se sklicujejo tožeče stranke v zadevah T-80/03, T-97/03 in T-98/03;

- Uredba Evropskega parlamenta in Sveta (ES) št. 1840/2002 z dne 30. septembra 2002 o ohranitvi statističnega sistema ESPJ po prenehanju veljavnosti Pogodbe ESPJ (UL L 279, str. 1), na katero se sklicuje tožeča stranka v zadevi T-79/03;

- Uredba Sveta (ES) št. 405/2003 z dne 27. februarja 2003 o spremljanju uvoza črnega premoga s poreklom iz tretjih držav s strani Skupnosti (UL L 62, str. 1), na katero se sklicuje tožeča stranka v zadevi T-79/03.

50 Nasprotno pa naj države članice ne bi sprejele nobenega ukrepa za podaljšanje veljavnosti pravil konkurence, ki jih je uveljavila Pogodba ESPJ, ali za določitev njihove prehodne ureditve. Ker ni bilo nobene odločitve držav podpisnic Pogodbe ESPJ glede uporabe člena 65 PJ po prenehanju veljavnosti navedene pogodbe, naj Komisija ne bi bila več pristojna za uporabo te določbe. Povedano drugače, Komisija naj bi s sprejetjem izpodbijane odločbe podaljšala veljavnost člena 65 PJ, ki ni bil več v veljavi, za to ravnanje pa ni imela podlage v nobenem pravnem aktu, ki bi to posebej dovoljeval.

51 Tožeče stranke v zadevah T-46/03, T-58/03, T-79/03, T-80/03, T-97/03 in T-98/03 vztrajajo pri dejstvu, da so Pogodbe ESPJ, ES in Euratom, kljub njihovi skupni inspiraciji in zahtevi, da mora njihova razlaga ustrezati merilom logične povezanosti, ločene in samostojne pogodbe, ki institucijam Skupnosti priznavajo ločene in natančno določene pristojnosti. Vsaka pogodba, če jo upoštevamo posamično, naj bi bila skupen in samostojen sistem pravil, katerih dovršitev, uresničitev in izvršitev se popolnoma in v celoti odvija v njihovem lastnem okviru. Člen 3 EU in člen 305 ES naj bi dokazovala samostojnost različnih pogodb.

52 Glede trditve Komisije v zvezi s Pogodbo z dne 8. aprila 1965 o ustanovitvi enotnega Sveta in enotne Komisije Evropskih skupnosti (v nadaljevanju: Pogodba o združitvi), ki je bila medtem razveljavljena s členom 9 Amsterdamske pogodbe, tožeče stranke v zadevah T-46/03, T-58/03, T-79/03, T-80/03, T-97/03 in T-98/03 poudarjajo, da različne Skupnosti, kljub združitvi institucij, še naprej ostajajo ločene in različne. Komisija naj bi nadaljevala z izvrševanjem ločenih pristojnosti in ravnala v skladu

z ločenimi pooblastili, če bi delovala v okviru ene ali druge Skupnosti (sodba Sodišča z dne 9. avgusta 1994 v zadevi Francija proti Komisiji, C-327/91, Recueil, str. I-3641). Trditev, da naj bi področje konkurence na podlagi domnevne enotnosti pravnega reda Skupnosti avtomatično prešlo iz sistema Pogodbe ESPJ v sistem Pogodbe ES, medtem ko naj bi bila za različna druga področja potrebna posebna odločitev držav članic, naj bi bila protislovna.

53 Tožeče stranke v zadevah T-46/03 in T-58/03 prav tako izpodbijajo opredelitev Pogodbe ESPJ kot *lex specialis* (izpodbijana odločba, uvodna izjava 348) v primerjavi s Pogodbo ES, ker je bila Pogodba ESPJ podpisana prej kot Pogodba ES. Sodna praksa, na katero se sklicuje Komisija v svojem odgovoru na tožbo, naj se nikakor ne bi nanašala na predpostavko prenehanja veljavnosti Pogodbe ESPJ in naj bi le potrjevala, da je bila Pogodba ESPJ namenjena zgolj urejanju trga jekla, medtem ko je Pogodba ES urejala vse ostale sektorje. Četudi bi bila Pogodba ESPJ v primerjavi s Pogodbo ES *lex specialis*, pa bi morala Komisija po prenehanju veljavnosti Pogodbe ESPJ za izpodbijano odločbo v vsakem primeru uporabiti člen 81 ES.

54 Glede člena 305 ES, ki naj bi po mnenju Komisije potrjeval, da je Pogodba ESPJ *lex specialis*, tožeče stranke v zadevah T-97/03 in T-98/03 menijo, da gre za klavzulo o popolni združljivosti v običajnem pravu, določeno v členu 30(2) Dunajske konvencije. Člen 305 ES naj bi bil namenjen temu, da v sektorjih, ki jih ureja Pogodba ESPJ, poznejša pogodba (Pogodba ES) ne prevlada nad prejšnjo pogodbo (Pogodbo ESPJ). Vendar naj ta določba ne bi pooblašчала Komisije za uporabo Pogodbe ESPJ po prenehanju njene veljavnosti.

55 Komisija meni, da sta Pogodba ES in Pogodba ESPJ del istega pravnega reda, to je pravnega reda Skupnosti (Mnenje Sodišča 1/91 z dne 14. decembra 1991, Recueil, str. I-6079, točka 21). Pojasnjuje, da je sodišče Skupnosti zaradi enotnosti tega pravnega reda določbe Pogodb ESPJ in Euratom razlagalo s sklicevanjem na določbe Pogodbe ES, na podlagi skupnih načel, na katerih temeljijo vse pogodbe Skupnosti (sodba

Sodišča z dne 22. februarja 1990 v zadevi Busseni, C-221/88, Recueil, str. I-495, točki 16 in 21). Tako naj bi se člen 65 PJ razlagal v povezavi s členom 81 ES (sodba Sodišča z dne 18. maja 1962 v zadevi Geitling Ruhrkohlen-Verkaufsgesellschaft in drugi proti Visoki oblasti, 13/60, Recueil, str. 165, in sodba Sodišča prve stopnje z dne 11. marca 1999 v zadevi Thyssen Stahl proti Komisiji, T-141/94, Recueil, str. II-347, točke 262, 266 in 277).

56 Enotnost pravnega reda Skupnosti naj bi poleg tega potrjevala tudi enotnost, ki velja za institucionalno raven. Glede tega se Komisija sklicuje na Pogodbo o združitvi in tudi na člen 1, tretji pododstavek, EU, na člen 3(1) EU ter na člena 48 EU in 49 EU.

57 Komisija opozarja, da je bila Pogodba ESPJ v okviru pravnega reda Skupnosti *lex specialis*, ki je odstopala od *lex generalis*, to je Pogodbe ES. Glede tega se sklicuje na člen 305(1) ES in na sodno prakso (sodba Sodišča z dne 24. oktobra 1985 v zadevi Gerlach, 239/84, Recueil, str. 3507, točke od 9 do 11; Mnenje Sodišča 1/94 z dne 15. novembra 1994, Recueil, str. I-5267, točke od 25 do 27; sklepni predlogi generalnega pravobranilca Van Gervena k sodbi Sodišča z dne 13. aprila 1994 v zadevi Banks, C-128/92, Recueil, str. I-1209, I-1212, točka 8; sodbi Sodišča prve stopnje z dne 5. junija 2001 v zadevi ESF Elbe-Stahlwerke Feralpi proti Komisiji, T-6/99, Recueil, str. II-1523, točka 102, in z dne 8. julija 2003 v zadevi Verband der freien Rohrwerke in drugi proti Komisiji, T-374/00, Recueil, str. II-2275, točka 68). Komisija meni, da je bila ob prenehanju veljavnosti *lex specialis* 23. julija 2002 glede *lex generalis*, to je Pogodbe ES, spet popolnoma uveljavljena njena *vis expansiva*, ki jo je člen 305 ES med celotnim obdobjem veljavnosti Pogodbe ESPJ omejil tako, da naj bi bili sektorji, ki jih je prej urejala Pogodba ESPJ, po prenehanju veljavnosti Pogodbe ESPJ podvrženi ustreznim določbam Pogodbe ES. Glede tega se Komisija sklicuje na uvodno izjavo 348 izpodbijane odločbe.

58 S sklicevanjem na mednarodno pravo in zlasti na člena 54 in 70 Dunajske konvencije naj bi se prezrlo dejstvo, da je pravni red Skupnosti pravni red *sui generis* (sodbi Sodišča z dne 15. julija 1964 v zadevi Costa, 6/64, Recueil, str. 1141, in z dne

13. novembra 1964 v združenih zadevah Komisija proti Luksemburgu in Belgiji, 90/63 in 91/63, Recueil, str. 1217). Zaradi enotnosti pravnega reda Skupnosti in razmerja *lex specialis* do *lex generalis* med pogodbama ESPJ in ES naj posledic prenehanja veljavnosti Pogodbe ESPJ ne bi urejala pravila mednarodnega prava, ampak naj bi jih bilo treba ocenjevati na podlagi veljavnih določb v okviru pravnega reda Skupnosti.

59 Sodna praksa, ki jo v utemeljitev svojih trditev navajajo tožeče stranke in iz katere izhaja, da se mednarodno pravo lahko uporabi tudi na področju prava Skupnosti, naj ne bi bila upoštevana, ker naj bi se nanašala na razmerja med Skupnostjo in tretjimi državami in ne na notranja razmerja v okviru pravnega reda Skupnosti.

60 Po prenehanju veljavnosti Pogodbe ESPJ naj bi se na področju konkurence prehod iz sistema, za katerega velja Pogodba ESPJ, v sistem, za katerega velja Pogodba ES, zgodil avtomatično na podlagi načela časovne veljavnosti pravil v okviru istega pravnega reda. Komisija glede tega opozarja, da se procesna pravila za razliko od pravil materialnega prava, ki se običajno razlagajo tako, da se načeloma ne nanašajo na položaje, ki so nastali pred začetkom njihove veljavnosti, običajno uporabljajo za vse spore, ki potekajo, ko ta pravila začnejo veljati (sodbe Sodišča z dne 12. novembra 1981 v združenih zadevah Salumi, od 212/80 do 217/80, Recueil, str. 2735, točka 9; z dne 6. julija 1993 v zadevi CT Control (Rotterdam) et JCT Benelux proti Komisiji, C-121/91 in C-122/91, Recueil, str. I-3873, točka 22, in z dne 7. septembra 1999 v združenih zadevah De Haan, C-61/98, Recueil, str. I-5003, točka 13).

61 Komisija naj bi po prenehanju veljavnosti Pogodbe ESPJ v skladu s temi načeli uporabila procesna pravila Uredbe št. 17. Glede določb materialnega prava naj bi se izpodbijana odločba nanašala na omejevalni sporazum, ki se je izvajal do leta 2000. Edina določba, ki naj bi jo kršili naslovniki izpodbijane odločbe, naj bi bil zato člen 65(1) PJ. Povedano drugače, člen 81 ES naj v izpodbijani odločbi ne bi bil naveden zato, ker je bila takrat, ko so bila izvršena protikonkurenčna ravnanja, veljavna materialna

določba člen 65 PJ. Komisija navaja tudi, da posledično dejstvo, da je upravni postopek za uporabo člena 65 PJ za dejansko stanje, ki je nastopilo v času veljavnosti Pogodbe ESPJ, zahteval roke, ki so presegali trajanje Pogodbe ESPJ, členu 65 PJ ne more odvzeti njegovega polnega učinka pred datumom prenehanja veljavnosti navedene pogodbe in povzročiti neučinkovanje obveznosti neizkrivljanja konkurence, ki jo je navedeni člen neposredno določal za vse gospodarske subjekte.

⁶² Uporaba člena 65 PJ za kršitve, storjene pred prenehanjem veljavnosti Pogodbe ESPJ, naj bi bila torej logična in dosledna posledica načel, ki zadevajo časovno veljavnost pravil v okviru istega pravnega reda. Komisija vztraja pri dejstvu, da je zakonito sprejela izpodbijano odločbo, ker je po prenehanju veljavnosti Pogodbe ESPJ v skladu s Pogodbo ES ostala organ, pristojen za uporabo pravil o konkurenci. Poudarja tudi, da se je omejila le na uporabo tistih določb Pogodbe ESPJ, ki so očitno enakovredne določbam Pogodbe ES. Poleg tega naj bi Sodišče samo, po prenehanju veljavnosti člena 65 PJ, nadaljevalo z njegovo uporabo za dejansko stanje iz časa njegove veljavnosti (glej sodbe Sodišča z dne 2. oktobra 2003 v združenih zadevah *International Power* in drugi proti *NALOO*, C-172/01 P, C-175/01 P, C-176/01 P in C-180/01 P, Recueil, str. I-11421, točka 168, in z dne 2. oktobra 2003 v zadevi *Eurofer* proti Komisiji, C-179/99 P, Recueil, str. I-10725, točke od 22 do 26).

⁶³ Obvestilo o prihodnosti strukturnega dialoga po prenehanju veljavnosti Pogodbe ESPJ naj bi se nanašalo na ravnanja in primere, do katerih bi lahko prišlo po prenehanju veljavnosti Pogodbe ESPJ. Nasprotno pa naj bi se izpodbijana odločba omejevala na ugotavljanje kršitve in naložitev kazni za ravnanja iz časa, ko je Pogodba ESPJ še veljala.

⁶⁴ Glede različnih aktov, navedenih v točki 49 zgoraj, za utemeljitev trditev tožečih strank, da Komisija ni bila pristojna za uporabo člena 65 PJ po prenehanju veljavnosti Pogodbe ESPJ, ker za to ni bilo posebne odločitve držav članic oziroma Sveta, Komisija meni, da je sprejetje Sklepa 2002/234 povezano z dejstvom, da se prenos sredstev ESPJ na Evropsko skupnost ni mogel zgoditi avtomatično, saj Pogodba ES

ne vsebuje nobene določbe, na podlagi katere bi bile premoženjske pravice in obveznosti v okviru ESPJ avtomatično prenesene na Evropsko skupnost. Če ne bi bilo posebne odločitve, bi bila sredstva ESPJ na dan prenehanja veljavnosti Pogodbe ESPJ vrnjena državam članicam (glej prvo uvodno izjavo Odločbe 2002/234 in Obvestila Komisije COM(2000) 518 konč. z dne 6. septembra 2000). Sprejetje akta *ad hoc* s strani držav članic, ki je bil potem udejanjen s Protokolom C k Pogodbi iz Nice, naj bi bilo potrebno zato, da se je lahko izvršil prenos sredstev ESPJ na Evropsko skupnost. Nasprotno pa naj bi varstvo konkurence v sektorjih premoga in jekla, katere zajema ESPJ, po izteku Pogodbe ESPJ avtomatično prešlo v sistem Evropske skupnosti zaradi prenehanja veljavnosti omejitve iz člena 305 ES glede *vis expansiva lex generalis*.

- ⁶⁵ Komisija glede Sklepa 2002/595 pojasnjuje, da je treba urediti posledice prenehanja veljavnosti Pogodbe ESPJ na mednarodne sporazume prvič, ker ta potreba izhaja iz politične volje po ohranitvi „posebnega“ sistema, ki ga določajo navedeni sporazumi za proizvode, ki jih zajema ESPJ tudi po prenehanju veljavnosti Pogodbe ESPJ, in drugič, ker se Evropska skupnost na podlagi določb Pogodbe ES ne more avtomatično razglasiti za naslednico ESPJ v odnosih s tretjimi državami, ker tretjih držav ne more zavezovati „notranje“ pravilo pravnega reda Skupnosti, kot je člen 305 ES. S Sklepom 2002/595 naj bi bile na Evropsko skupnost izrecno prenesene pravice in obveznosti ESPJ glede odnosov s tretjimi državami. Člen 1 Sklepa Sveta 2002/596/ES z dne 19. julija 2002 o posledicah prenehanja veljavnosti ESPJ na mednarodne sporazume, ki jih je sklenila ESPJ (UL L 194, str. 36), naj bi potrdil ta prenos. Komisija dodaja, da je bila v skladu s členom 2 tega sklepa zavezana obvestiti tretje države o tem prenosu in se, kjer je to primerno, pogajati o spremembah teh sporazumov.

- ⁶⁶ Glede trditve tožečih strank v zvezi z Uredbo št. 963/2002 Komisija zatrjuje, da je bilo treba to uredbo sprejeti zato, ker je postopek odločanja glede trgovinske politike Evropske skupnosti drugačen od tistega, ki ga določa Pogodba ESPJ. V prvem primeru

naj bi bil za to pristojen Svet, v drugem pa Komisija. Tako naj bi v skladu s členom 74 PJ in členom 14 Odločbe Komisije št. 2277/96/ESPJ z dne 28. novembra 1996 o zaščiti proti dampinškemu uvozu iz držav, ki niso članice ESPJ (UL L 308, str. 11),časne in dokončne protidampinške dajatve uvedla Komisija. Poleg tega naj bi bil razlog za sprejetje Uredbe št. 963/2002 obveznosti Skupnosti pri uporabi člena VI Splošnega sporazuma o carinah in trgovini (GATT). Zadevne stranke v tretjih državah naj bi imele interes izvedeti, ali bi bil najdaljši rok osemnajstih mesecev za protidampinški postopek prekinjen s trenutkom prenehanja veljavnosti Pogodbe ESPJ. Svet naj bi, ob oceni, da se tretje države ne bi mogle popolnoma zavedati niti obsega člena 305 niti posledic uporabe načela časovne veljavnosti zakonov, in zlasti upoštevajoč institucionalno razliko med dvema pogodbama, sprejel Uredbo št. 963/2002. Po drugi strani pa naj bi dejstvo, da je za sprejetje ukrepov, potrebnih za varstvo konkurence, tako po pogodbi ESPJ kot ES pristojen isti organ, in sicer Komisija, omogočalo prehod med dvema pogodbama na podlagi splošnih pravnih načel. Sprejetje Uredbe št. 963/2002 naj bi bilo nazadnje povezano z dejstvom, da so protidampinški ukrepi iz Pogodbe ESPJ, v nasprotju z odločbami o kršitvah pravil konkurence, določali, kakšna bo v prihodnje ureditev glede proizvodov, ki so bili predmet dampainga, in imeli učinke, ki bi lahko nastopili tudi po prenehanju veljavnosti Pogodbe ESPJ.

⁶⁷ Ravno tako naj bi se Uredba št. 1840/2002 o ohranitvi statističnega sistema ESPJ in Uredba št. 405/2003 z dne 27. februarja 2003 o spremljanju uvoza črnega premoga s poreklom iz tretjih držav s strani Skupnosti nanašali na ravnanja in položaje, ki bi nastali po prenehanju veljavnosti Pogodbe ESPJ. Nasprotno pa naj bi se izpodbi-jana odločba omejevala na ugotavljanje kršitve in naložitev kazni za obdobje, ko je Pogodba ESPJ v celoti veljala.

⁶⁸ Glede Uredbe št. 1407/2002 Komisija pojasnjuje, da ta določa sistem pomoči za sektorje, ki jih zajema ESPJ, samo v okviru Pogodbe ES. Vsebovala naj bi materi-alna in procesna pravila za oceno pomoči po prenehanju veljavnosti Pogodbe ESPJ.

Prehodni sistem iz člena 14(2), ki se je uporabljal do 31. decembra 2002, naj bi preprečil zaporedno uporabo dveh sistemov pomoči v istem letu – tistega iz Odločbe Komisije št. 3632/93/ESPJ z dne 28. decembra 1993 o vzpostavitvi pravil Skupnosti za državno pomoč za premogovništvo (UL L 329, str. 12) do 23. julija 2002 in tistega iz Uredbe št. 1407/2002 po tem datumu –, kar bi podjetjem lahko povzročilo težave.

- ⁶⁹ Nazadnje, Komisija trdi, da je bila ves čas pristojna za ugotavljanje kršitev člena 65 PJ, razen če te niso zastarale.

Presoja Sodišča prve stopnje

Uvodne ugotovitve

- ⁷⁰ Najprej je treba opozoriti, da so pogodbe Skupnosti ustvarile nov pravni red, v korist katerega so države omejile, na čedalje bolj razširjenih področjih, svoje suverene pravice in katerega subjekti so ne samo države članice, temveč tudi njihovi državljani (Mnenje Sodišča 1/91, navedeno v točki 55, točka 21).
- ⁷¹ Institucije imajo v okviru tega pravnega reda le dodeljene pristojnosti (Mnenje Sodišča 2/00 z dne 6. decembra 2001, Recueil, str. I-9713, točka 5; sodba Sodišča z dne 13. decembra 2001 v zadevi Parlament proti Svetu, C-93/00, Recueil, str. I-10119, točka 39). Zato akti Skupnosti v svojih uvodnih izjavah navajajo pravno podlago, ki zadevno institucijo pooblašča za delovanje na zadevnem področju. Izbira ustrezne pravne podlage je namreč primarno pravnega pomena (zgoraj navedeno mnenje Sodišča 2/00, točka 5).

72 V obravnavani zadevi je v izpodbijani odločbi, ki je bila sprejeta, ko je Pogodba ESPJ že prenehala veljati, ugotovljena kršitev člena 65(1) PJ in podjetjem, ki so domnevno kršila to določbo, naložena globa. Glede na trditve, na katere se sklicuje v okviru tega tožbenega razloga, je treba najprej opredeliti pravno podlago, na kateri temelji izpodbijana odločba. Potem se bo ugotavljalo, ali je bila Komisija na podlagi uporabljenih pravnih podlag v trenutku sprejetja izpodbijane odločbe pristojna ugotavljati in sankcionirati kršitev člena 65(1) PJ.

Pravna podlaga, na kateri temelji izpodbijana odločba

73 Treba je ugotoviti, da se uvodne izjave izpodbijane odločbe sklicujejo le na določbe Pogodbe ESPJ, in sicer na člene 65 PJ, 47 PJ in 36 PJ.

74 Opozoriti je treba, prvič, da člen 47 PJ Komisijo pooblašča za zbiranje informacij, potrebnih za opravljanje njenih nalog in za zahtevo za preverjanja, in drugič, da člen 36 PJ zavezuje Komisijo, da mora, preden naloži globo ali periodično denarno kazen, zadevni stranki omogočiti, da predloži svoje pripombe. Sklicevanje na te določbe v uvodnih izjavah izpodbijane odločbe se tako nanaša na procesne ukrepe, sprejete pred sprejetjem izpodbijane odločbe.

75 Glede člena 65 PJ je treba opozoriti, da ni le določba materialnega prava, ki se nanaša na podjetja in podjetniška združenja, s tem da jim prepoveduje določena protikonkurenčna ravnanja (odstavek 1), ampak prav tako predstavlja pravno podlago za

delovanje Komisije. Člen 65(4) PJ namreč Komisijo pooblašča za ugotavljanje kršitev člena 65(1) PJ. Poleg tega člen 65(5) PJ Komisiji dovoljuje, da naloži globe podjetjem, ki so kršila člen 65(1) PJ.

76 Ob upoštevanju določb, navedenih v uvodnih izjavah, je treba ugotoviti, da ima izpodbijana odločba, v kateri je ugotovljena kršitev člena 65(1) PJ in so podjetjem, ki so domnevno kršila to določbo, naložene globe, pravno podlago za ugotavljanje kršitve v členu 65(4) PJ in za naložitev globe v členu 65(5) PJ. Komisija je poleg tega na obravnavi priznala, da se je sklicevanje na člen 65 PJ v uvodnih izjavah izpodbijane odločbe nanašalo na odstavka 4 in 5 te določbe.

77 Vendar je Komisija na obravnavi trdila, da je bila pravna podlaga za izpodbijano odločbo tudi Uredba št. 17.

78 V zvezi s tem je treba opozoriti, da Uredba št. 17, ki je bila kasneje razveljavljena s členom 43 Uredbe Sveta (ES) št. 1/2003 z dne 16. decembra 2002 o izvajanju pravil konkurence iz členov [81 ES] in [82 ES] (UL 2003, L 1, str. 1), v členu 3 Komisiji daje pristojnost za ugotavljanje kršitev členov 81 ES in 82 ES, v členu 15(2) pa daje isti instituciji pristojnost za naložitev glob podjetjem in podjetniškim združenjem, ki so sodelovala pri teh kršitvah.

79 Ugotoviti je treba, da se Komisija niti v uvodnih izjavah niti v razlogih izpodbijane odločbe ne sklicuje na pravno podlago, ki jo tvori člen 3 ali člen 15(2) Uredbe št. 17. Edino sklicevanje na člen 15(2) Uredbe št. 17 v uvodnih izjavah 335 in 343 izpod-

bijane odločbe se nanaša na razpravo o *lex mitior* z namenom utemeljitve uporabe člena 65(5) PJ in ne člena 15(2) Uredbe št. 17 v obravnavani zadevi.

80 Na obravnavi je Komisija opustitev sklicevanja na Uredbo št. 17 v uvodnih izjavah izpodbijane odločbe najprej opredelila kot materialnopravno napako, kasneje pa kot procesno napako ali celo kot pisno napako. Dalje, pojasnila je, da je treba izpodbijano odločbo obravnavati glede na drugo obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah z dne 12. avgusta 2002, ki naj bi temeljilo na Uredbi št. 17. Nazadnje, Komisija je v odgovoru na vprašanje Sodišča prve stopnje opredelila dele izpodbijane odločbe, ki naj bi po njenem mnenju dokazovali, da izpodbijana odločba temelji na členu 3 in členu 15(2) Uredbe št. 17. Šlo naj bi, prvič, za navedbo svetovalnega odbora v uvodnih izjavah, in drugič, za uvodne izjave 335, 342, 343, 345, 346, od 348 do 350, 352 in 353 izpodbijane odločbe.

81 Zato je treba preučiti, ali elementi, opredeljeni v prejšnji točki, v pravno zadostni meri dokazujejo, da je Komisija izpodbijano odločbo prav tako utemeljila na členu 3 in členu 15(2) Uredbe št. 17, čeprav se nanju v izpodbijani odločbi ni izrecno sklicevala.

82 Prvič, treba je opozoriti, da je Komisija, preden je bila o tem zaslišana na obravnavi, priznala, da so se trditve v različnih uvodnih izjavah, navedenih v točki 80 zgoraj, nanašale na veljavno materialno (uvodne izjave 335, 342 in 343) ali procesno pravo (uvodni izjavi 352 in 353) in se niso posebej nanašale na njeno pristojnost za ugotavljanje in sankcioniranje kršitve člena 65(1) PJ po prenehanju veljavnosti Pogodbe ESPJ. Dalje, priznala je, da so v uvodnih izjavah 345 in 346 le ponovljene trditve tožečih strank v upravnem postopku.

83 Drugič, glede uvodnih izjav 348 in 349 izpodbijane odločbe je treba ugotoviti, da so v njih splošna sklicevanja na *lex specialis*, Pogodbo o združitvi in člen 305 ES, iz njih pa ni razvidno, da naj bi izpodbijana odločba temeljila na členu 3 in členu 15(2) Uredbe št. 17.

84 Tretjič, sklicevanje na svetovalni odbor v uvodnih izjavah se nanaša na sklicevanje na fazo postopka, določeno v členu 10(3) Uredbe št. 17 in torej potrjuje, da je Komisija, po prenehanju veljavnosti Pogodbe ESPJ, uporabila procesne določbe Uredbe št. 17, medtem ko sklicevanji na člena 36 PJ in 47 PJ v istih uvodnih izjavah potrujeta, da so se pred prenehanjem veljavnosti Pogodbe ESPJ uporabila procesna pravila Pogodbe ESPJ.

85 Vendar sklicevanje na svetovalni odbor nikakor ne kaže na to, da je Komisija v obravnavani zadevi prav tako utemeljila svojo pristojnost s členom 3 in členom 15(2) Uredbe št. 17. Edina navedba v uvodnih izjavah v zvezi s pravno podlago, ki jo je Komisija uporabila za ugotavljanje in sankcioniranje zadevne kršitve, je navedba člena 65 PJ. V zvezi s tem je treba opozoriti, da je Komisija na obravnavi priznala, da se je sklicevanje na člen 65 PJ v uvodnih izjavah nanašalo na njegov odstavek 4 za ugotavljanje kršitve in na njegov odstavek 5 za naložitev globe.

86 Četrtrič, Komisija je na obravnavi še zlasti vztrajala pri prvem stavku uvodne izjave 350, ki naj bi implicitno, vendar gotovo kazal na to, da izpodbijana odločba temelji na členu 3 in na členu 15(2) Uredbe št. 17.

87

V zvezi s tem je treba opozoriti, da uvodna izjava 350 izpodbijane odločbe določa:

„Posledice prenehanja veljavnosti *lex specialis* morajo vendarle biti predvidene glede določb, ki Komisiji dovoljujejo naložitev kazni. V tem primeru je upravičena uporaba materialnega prava, ki velja v trenutku nastanka dejanskih okoliščin, pri čemer je treba uporabiti procesne določbe, ki so bile sprejete naknadno.“

88

Najprej je treba ugotoviti, da se uvodna izjava 350 izpodbijane odločbe nanaša le na pristojnost Komisije za naložitev glob. Prvi stavek uvodne izjave 350 se namreč sklicuje le na „določbe, ki Komisiji dovoljujejo naložitev kazni“. Drugi stavek navedene uvodne izjave, ki bi moral pojasniti pristojnost Komisije v luči prenehanja *lex specialis*, ne določa, katere so „določbe, ki Komisiji dovoljujejo naložitev kazni“. Navaja le materialno pravo in veljavna procesna pravila ter z ničemer ne omenja vprašanja pristojnosti Komisije za „naložitev kazni“.

89

Izpodbijana odločba torej v uvodni izjavi 350 ne določa, katere so „določbe, ki Komisiji dovoljujejo naložitev kazni“. Prvi stavek uvodne izjave 350, če ga beremo samostojno, bi se lahko nanašal na člen 15(2) Uredbe št. 17 ali na člen 65(5) PJ.

90

Vendar, če uvodno izjavo 350 izpodbijane odločbe obravnavamo skupaj z delom 8 izpodbijane odločbe, ki se nanaša na naložitev globe, z naslovom „Uporaba člena 65(5) PJ“, je jasno, da je Komisija svojo pristojnost za naložitev glob v obravnavani zadevi utemeljila na podlagi člena 65(5) PJ. Tako je v uvodni izjavi 515 navedeno, da „[l]ahko Komisija v skladu s členom 65(5) PJ [zadevnim] podjetjem naloži globe“.

91 Poleg tega iz uvodnih izjav od 515 do 518 jasno izhaja, da izpodbijana odločba temelji izključno na členu 65(4) in (5) PJ. Odstavek 4 je namreč v uvodni izjavi 516 naveden dobesedno za pojasnitev, da je Komisija pristojna za ugotavljanje kršitve, ki jo je storilo podjetniško združenje Federacciai, ni pa, na podlagi člena 65(5) PJ, pristojna, da mu naloži globo. Člen 65(5) PJ namreč daje Komisiji le pristojnost za naložitev glob podjetjem, ne pa tudi podjetniškim združenjem. Če bi izpodbijana odločba temeljila na Uredbi št. 17, kot trdi Komisija, taka pravna presoja ne bi bila upoštevana. Člen 15(2) Uredbe št. 17 glede pristojnosti Komisije za naložitev glob namreč ne razlikuje med podjetji in podjetniškimi združenji.

92 Poleg tega del 7 izpodbijane odločbe z naslovom „Neuporaba člena 65(2) PJ“ prav tako kaže na to, da je Komisija izpodbijano odločbo oprla na člen 65 PJ in ne na določbe Uredbe št. 17. Tako je Komisija v uvodni izjavi 514 izpodbijane odločbe preučila vprašanje, ali je bila v skladu s členom 65(2) PJ upravičena odobriti omejevalni sporazum, na katerega se nanaša izpodbijana odločba. Komisija pa se v ničemer ne sklicuje na člen 9(1) Uredbe št. 17, ki ji daje pristojnost za odobritev izjem, ampak je svojo pristojnost utemeljila izključno na podlagi člena 65(2) PJ.

93 Petič, v zvezi z razlago izpodbijane odločbe glede na drugo obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah z dne 12. avgusta 2002 je treba ugotoviti, da Komisija v njem potrjuje, da je uvedla nov postopek na podlagi Uredbe št. 17 in se poleg tega izrecno sklicuje na člen 3 navedene uredbe (dodatno obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah, točka 2).

94 Vendar ta element sam po sebi ne zadošča za ugotovitev, da sta pravna podlaga za izpodbijano odločbo člen 3 in člen 15(2) Uredbe št. 17. Nasprotno, upoštevati je treba, da je opustitev vsakega sklicevanja na člen 3 in člen 15(2) Uredbe št. 17, tako

v preambuli izpodbijane odločbe kot v njenih uvodnih izjavah, posledica namerne odločitve. Glede na okoliščine obravnavane zadeve namreč ne bi mogli trditi, da je Komisija – po tem, ko je s tožečimi strankami začela razpravo o sporni uporabi Uredbe št. 17 kot pravne podlage, tako da jim je poslala dodatno obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah – to pravno podlago preprosto pozabila navesti v izpodbijani odločbi.

95 Šestič, ta razlaga izpodbijane odločbe je podkrepljena z dejstvom, da so v teh zadevah štiri od sedmih tožečih strank, in sicer v zadevah T-27/03, T-46/03, T-58/03 in T-80/03, svojo tožbo jasno utemeljile na predpostavki, da je izpodbijana odločba temeljila na členu 65(4) in (5) PJ. Le dve tožeči stranki, in sicer v zadevah T-97/03 in T-98/03, sta svoje trditve utemeljili na ugotovitvi, da je izpodbijana odločba temeljila na Uredbi št. 17 ob oceni, da ta Komisiji ne daje nobene pristojnosti. Nazadnje, tožeča stranka v zadevi T-79/03 ostaja nejasna glede pravne podlage in preučuje dve trditvi, in sicer trditev, da izpodbijana odločba temelji na členu 65(4) in (5) PJ, in trditev, da temelji na Uredbi št. 17, ter zaključuje, da je bila Komisija v vsakem primeru nepristojna.

96 Glede tega je treba poudariti, da Komisija v svojih odgovorih na tožbe v zadevah, v katerih so tožeče stranke v svojih tožbah trdile, da je izpodbijana odločba temeljila na členu 65(4) in (5) PJ, nikoli ni trdila, da trditve teh tožečih strank temeljijo na napačni predpostavki. V nobenem odgovoru na tožbo, niti v dupliki v tej zadevi, ni izrecnega sklicevanja na člen 3 ali člen 15(2) Uredbe št. 17 kot pravno podlago izpodbijane odločbe. Edino sklicevanje na člen 15(2) Uredbe št. 17 v vlogah Komisije se nanaša na razpravo o *lex mitior* za utemeljitev uporabe člena 65(5) PJ in ne člena 15(2) Uredbe št. 17 v obravnavani zadevi.

97 Tako je tožeča stranka v zadevi T-27/03, po tem, ko se je seznanila z odgovorom na tožbo, v točki 5 svoje replike navedla:

„Komisija torej dokončno priznava: i) da je bila izpodbijana odločba sprejeta le na podlagi člena 65 PJ; ii) da so bile globe naložene na podlagi iste določbe. Vse ostale trditve Komisije o enotnosti pravnega reda Skupnosti ter o merilih za časovno veljavnost zakonov so splošne in neupoštevne akademske ugotovitve, s katerimi ni primerno časovno obremenjevati Sodišča prve stopnje s tem, da bi se nanje odgovorilo.“

98 Poleg tega Komisija v zadevi T-79/03, v kateri tožeča stranka ostaja nejasna glede pravne podlage, na kateri temelji izpodbijana odločba, ni v zvezi s tem pojasnila ničesar.

99 Tako Komisija v točki 58 odgovora na tožbo v zadevi T-79/03 navaja: „izhodišče za razlogovanje tožeče stranke ni pravilno: po njenem mnenju naj bi Komisija za naložitev globe v smislu člena 65 PJ uporabila procesna pravila Uredbe št. 17. [...] Treba je [...] ugotoviti, da globa ni bila naložena na podlagi Uredbe št. 17, ampak, kot jasno izhaja iz odločbe, na podlagi člena 65(5) PJ.“ V opombi dodaja, da v nasprotju s trditvijo tožeče stranke, iz dela 5 odločbe (uvodne izjave 335 in [nadaljnje]) jasno izhaja, da je Komisija uporabila Uredbo št. 17. Tožeča stranka v zadevi T-79/03 v svoji repliki temu nasprotuje in v točki 33 navaja:

„[...] Komisija je ponovno v protislovju, tokrat v okviru nekaj stavkov, kar dokazuje, kako težko je podpirati pravno neutemeljeno tezo. Na koncu odstavka – v točki 58

odgovora na tožbo – [...] namreč trdi, da globa ni bila naložena na podlagi Uredbe št. 17, in potem v opombi dodaja, da iz izpodbijane odločbe jasno izhaja, da je uporabila Uredbo št. 17.“

100 Komisija je torej le na obravnavi in le v odgovorih na vprašanja Sodišča prve stopnje prvič jasno navedla, da je po njenem mnenju izpodbijana odločba temeljila tudi na členu 3 in členu 15(2) Uredbe št. 17.

101 V teh okoliščinah in ob upoštevanju vseh gornjih ugotovitev ter različnih izrecnih napotil na pravno podlago, ki jo predstavlja člen 65(4) in (5) PJ v izpodbijani odločbi (uvodne izjave od 515 do 518 izpodbijane odločbe), in ker se kot pravna podlaga nikjer ne omenjata člen 3 in člen 15(2) Uredbe št. 17, je treba ugotoviti, da izpodbijana odločba temelji le na členu 65(4) in (5) PJ.

Pristojnost Komisije za ugotavljanje in sankcioniranje kršitve člena 65(1) PJ po prenehanju veljavnosti Pogodbe ESPJ

– Razmerja med pogodbama ESPJ in ES

102 Opozoriti je treba, da je bilo področje uporabe Pogodbe ESPJ vsebinsko omejeno. Pogodba ESPJ se je namreč nanašala le na dva proizvoda, in sicer na premog in jeklo, kot to določata člen 81 PJ in Priloga I k Pogodbi ESPJ. Ker Pogodba EGS (postala Pogodba ES) vsebuje splošne pojme, ki se uporabljajo za vse gospodarske panoge in

torej načeloma tudi za vse proizvode, ki izhajajo iz Pogodbe ESPJ (glej v tem smislu zgoraj v točki 57 navedeno mnenje 1/94, točka 27), so avtorji Pogodbe ES v to pogodbo vključili določbo, ki preprečuje prevlado določb Pogodbe ES nad določbami Pogodbe ESPJ.

103 Tako člen 305(1) ES določa:

„Določbe [Pogodbe ES] ne vplivajo na določbe Pogodbe [ESPJ], zlasti glede pravic in obveznosti držav članic, pristojnosti institucij [ESPJ] in predpisov, ki jih omenjena pogodba določa za delovanje skupnega trga premoga in jekla.“

104 Iz tega izhaja, da so glede delovanja skupnega trga pravila Pogodbe ESPJ in vse določbe, sprejete za njeno uporabo, kljub veljavnosti Pogodbe ES ostale v veljavi (v točki 57 navedena sodba Gerlach, točka 9, in sodba Sodišča z dne 24. septembra 2002 v združenih zadevah Falck et Acciaierie di Bolzano proti Komisiji, C-74/00 P in C-75/00 P, Recueil, str. I-7869, točka 100).

105 Vendar so se Pogodba ES in določbe, sprejete za njeno uporabo, lahko uporabljale za proizvode ESPJ še pred prenehanjem veljavnosti Pogodbe ESPJ, če s tem povezana vprašanja niso bila predmet določb Pogodbe ESPJ ali predpisov, sprejetih na njeni podlagi (sodba Sodišča z dne 15. decembra 1987 v zadevi Deutsche Babcock, 328/85, Recueil, str. 5119, točka 10, in v točki 104 navedena sodba Falck et Acciaierie di Bolzano proti Komisiji, točka 100, ter v točki 57 navedeno mnenje 1/94, točka 27).

¹⁰⁶ Prav tako je treba opozoriti, da je Pogodba ESPJ v skladu s členom 97 PJ prenehala veljati 23. julija 2002. Ker se Pogodba ES uporablja na splošno, se za sektorje, za katere se je prej uporabljala Pogodba ESPJ, od 24. julija 2002 uporablja Pogodba ES.

– Ali je bila Komisija na podlagi člena 65(4) in (5) PJ pristojna za sprejetje izpodbijane odločbe

¹⁰⁷ Izpodbijana odločba je bila sprejeta 17. decembra 2002 na podlagi člena 65(4) PJ, kar zadeva ugotovitev kršitve člena 65(1) PJ, in na podlagi člena 65(5) PJ, kar zadeva naložitev glob podjetjem, ki so domnevno sodelovala pri kršitvi člena 65(1) PJ.

¹⁰⁸ Glede pristojnosti Komisije za sprejetje izpodbijane odločbe na podlagi člena 65(4) in (5) PJ po prenehanju veljavnosti Pogodbe ESPJ, Komisija v uvodni izjavi 348 izpodbijane odločbe pojasnjuje, da „[s]ta Pogodba ES in Pogodba ESPJ del istega pravnega reda, in sicer pravnega reda Skupnosti, v okviru katerega je bila slednja do 23. julija 2002 *lex specialis*“. V uvodni izjavi 349 izpodbijane odločbe se sklicuje na člen 305(1) ES in na enotni institucionalni okvir (Pogodba o združitvi in člen 3 EU). Da bi poudarila enotnost pravnega reda Skupnosti, Komisija v svojih vlogah opozarja, da je sodišče Skupnosti določbe pogodb ESPJ in Euratom razlagalo s sklicevanjem na določbe Pogodbe ES, na podlagi skupnih načel, na katerih temeljijo vse pogodbe Skupnosti (v točki 55 navedena sodba Busseni, točki 16 in 21).

¹⁰⁹ Ob prenehanju veljavnosti Pogodbe ESPJ naj bi bil prehod iz sistema, za katerega velja Pogodba ESPJ, v sistem, za katerega velja Pogodba ES, na področju konkurence avtomatičen, na podlagi načela časovne veljavnosti predpisov v okviru istega pravnega

reda (zgoraj v točki 60 navedene sodbe Salumi, točka 9; CT Control (Rotterdam) et JCT Benelux proti Komisiji, točka 22, in De Haan, točka 13). Komisija v uvodni izjavi 331 izpodbijane odločbe, ki se sklicuje na točko 31 sporočila z dne 18. junija 2002, pojasnjuje, da je „materialno pravo, ki se uporabi, tisto, ki velja v trenutku nastanka dejstev, ki tvorijo znake kršitve“ in da „na procesnem področju po prenehanju veljavnosti Pogodbe ESPJ velja pravo ES“. Komisija v uvodni izjavi 350 izpodbijane odločbe dodaja, da „je uporaba materialnega prava, ki velja v trenutku nastanka dejanskih okoliščin, upravičena“ in v uvodni izjavi 352 izpodbijane odločbe navaja, da „se uporabijo tiste procesne določbe, ki veljajo v trenutku sprejetja zadevnega ukrepa“.

110 Preučiti je torej treba, ali je na podlagi zgoraj navedenih elementov mogoče zaključiti, da je bila Komisija v skladu s členom 65(4) in (5) PJ ob sprejetju izpodbijane odločbe pristojna sprejeti navedeno odločbo.

111 Glede tega je treba opozoriti, da je bila Pogodba ESPJ v skladu s členom 305(1) ES *lex specialis*, ki odstopa od *lex generalis*, ki je Pogodba ES (zgoraj v točki 57 navedeni sklepni predlogi generalnega pravobranilca Van Gervena k sodbi Banks, točka 8; ter v točki 57 navedeni sodbi ESF Elbe-Stahlwerke Feralpi proti Komisiji, točka 102, in Verband der freien Rohrwerke in drugi proti Komisiji, točka 68).

112 Dejstvo, da je bila Pogodba ESPJ *lex specialis*, je posledično pomenilo, da se je ob prenehanju navedene pogodbe avtomatično začel uporabljati *lex generalis*. Tako je Komisija v uvodni izjavi 348 izpodbijane odločbe pravilno ugotovila, da „se od 24. julija 2002 za sektorje, za katere so se prej uporabljale procesne določbe Pogodbe ESPJ in sekundarna zakonodaja, uporabljajo določbe Pogodbe ES“. Ta ugotovitev na področju konkurence pomeni, da ravnanja podjetij in podjetniških združenj, za katera je prej veljala Pogodba ESPJ, od 24. julija 2002 lahko spadajo na področje uporabe členov 81 ES in 82 ES.

113 Vendar se ta tožbeni razlog v ničemer ne nanaša na uporabo člena 81 ES za omejevalni sporazum v jeklarskem sektorju po prenehanju veljavnosti Pogodbe ESPJ. Nanaša se na pristojnost Komisije za ugotavljanje in sankcioniranje kršitve člena 65(1) PJ na podlagi člena 65(4) in (5) PJ.

114 Dejstvo, da je bila Pogodba ESPJ v primerjavi s Pogodbo ES *lex specialis*, nikakor ne potrjuje teze Komisije, da naj bi bila še vedno pristojna opreti odločbo na *lex specialis*, potem ko je ta prenehal veljati. Glede tega je treba opozoriti, da člen 305(1) ES, na podlagi katerega je sodišče Skupnosti sklepalo, da je Pogodba ESPJ v primerjavi s Pogodbo ES *lex specialis*, zgolj potrjuje prenehanje veljavnosti Pogodbe ESPJ 23. julija 2002, v delu, v katerem določa, da določbe Pogodbe ES v ničemer ne vplivajo na določbe Pogodbe ESPJ, pri čemer pa člen 97 PJ izrecno določa prenehanje veljavnosti navedene pogodbe s tem datumom.

115 Poleg tega enotnost pravnega reda Skupnosti, na katero se v uvodni izjavi 349 izpodbijane odločbe sklicuje Komisija, ki izhaja iz enotnosti na institucionalni ravni in potrebe po usklajeni razlagi določb iz različnih pogodb Skupnosti, ne more dajati Komisiji pristojnosti za ugotavljanje kršitve člena 65(1) PJ in naložitev globe zadevnim podjetjem na podlagi člena 65(4) in (5) PJ po prenehanju veljavnosti Pogodbe ESPJ. Glede tega je treba poudariti, da združitev Skupnosti, kljub enotnemu institucionalnemu okviru, ki izhaja iz Pogodbe o združitvi, nikoli ni bila izvedena. Poleg tega usklajena razlaga določb materialnega prava različnih pogodb nikakor ne vpliva na pristojnosti, dodeljene različnim institucijam v okviru različnih pogodb. Institucije so namreč v okviru vsake pogodbe pristojne le za izvajanje tistih pooblastil, ki so jim bila dodeljena s to pogodbo (glej v tem smislu sodbo Sodišča z dne 13. septembra 2005 v zadevi Komisija proti Svetu, C-176/03, ZOdl., str. I-7879, točke od 38 do 53).

- 116 Glede trditve o načelih, ki urejajo časovno veljavnost predpisov, iz sodne prakse izhaja, da je treba pravila materialnega prava Skupnosti razlagati tako, da sta spoštovani načeli pravne varnosti in varstva zaupanja v pravo, in da se ta pravila načeloma ne uporabljajo za položaje, ki so nastali pred začetkom njihove veljavnosti, medtem ko se procesna pravila uporabljajo neposredno (zgoraj v točki 60 navedene sodbe Salumi, točka 9; CT Control (Rotterdam) et JCT Benelux proti Komisiji, točka 22, in De Haan, točka 13; sodbi Sodišča prve stopnje z dne 19. februarja 1998 v zadevi Eyckeler & Malt proti Komisiji, T-42/96, Recueil, str. II-401, točka 55, in z dne 28. januarja 2004 v zadevi Euroagri proti Komisiji, T-180/01, Recueil, str. II-369, točka 36).
- 117 Vendar je treba poudariti, da je treba za odgovor na vprašanje, katera materialna in procesna pravila se uporabijo, najprej odgovoriti na vprašanje pristojnosti institucije. Potem ko je ugotovljeno, da je na podlagi posebne določbe pogodbe oziroma sekundarne zakonodaje institucija pristojna za sprejetje akta, je namreč treba v skladu z načeli, ki urejajo časovno veljavnost predpisov, ugotoviti, kateri materialni in procesni predpisi se uporabijo.
- 118 Glede tega je treba poudariti, da mora določba, ki predstavlja pravno podlago akta in ki pooblašča institucijo Skupnosti za sprejetje zadevnega akta, veljati v trenutku njegovega sprejetja (sodba Sodišča z dne 4. aprila 2000 v zadevi Komisija proti Svetu, C-269/97, Recueil, str. I-2257, točka 45; glej v tem smislu tudi sodbo Sodišča prve stopnje z dne 28. septembra 2004 v zadevi MCI proti Komisiji, T-310/00, ZOdl., str. II-3253, točke od 78 do 114). Nasprotno pa lahko načela, ki urejajo časovno veljavnost predpisov, vodijo k uporabi določb materialnega prava, ki v trenutku sprejetja akta s strani institucije Skupnosti ne veljajo več.
- 119 Da bi Komisija utemeljila svojo pristojnost, je s sklicevanjem na načela, ki urejajo časovno veljavnost predpisov, v uvodnih izjavah 331 in od 350 do 352 izpodbijane odločbe enačila določbo materialnega prava, ki se nanaša na podjetja, in sicer

člen 65(1) PJ, s pravno podlago za delovanje Komisije, in sicer s členom 65(4) in (5) PJ. Iz veljavne določbe materialnega prava, ki se uporabi, je samoumevno sklepala, da je pristojna utemeljiti odločbo na podlagi določbe, ki je medtem prenehala veljati. Komisija je tako glede svoje pristojnosti po veljavnem materialnem in procesnem pravu na obravnavi ponovno izjavila, da „sta ta prva dva [...] v bistvu enaka“, oziroma, da „je dodelitev pristojnosti tesno povezana z materialnim pravom [ki se uporabi]“.

¹²⁰ Vendar, ker na eni strani iz sodne prakse – točka 118 zgoraj – izhaja, da mora določba, ki predstavlja pravno podlago akta, veljati v trenutku njegovega sprejetja in ker je na drugi strani člen 65(4) in (5) PJ v skladu s členom 97 PJ prenehal veljati 23. julija 2002, Komisija na podlagi navedenih določb, ki v trenutku sprejetja izpodbijane odločbe niso več veljale, ni mogla biti pristojna za ugotovitev kršitve člena 65(1) PJ in za naložitev glob podjetjem, ki naj bi sodelovala pri navedeni kršitvi.

¹²¹ Nazadnje, glede trditve Komisije, da naj bi Sodišče samo nadaljevalo z uporabo člena 65 PJ po prenehanju njegove veljavnosti, je treba poudariti, da je sodišče Skupnosti v sodbah, na katere se sklicuje Komisija (točka 62 zgoraj), izvrševalo nadzor zakonitosti aktov, ki jih je sprejela Komisija na podlagi Pogodbe ESPJ v trenutku, ko je slednja še veljala. Zato te sodbe ne podpirajo trditve Komisije, da naj bi bila ta po prenehanju veljavnosti Pogodbe ESPJ še vedno pristojna za sprejetje odločbe na podlagi navedene pogodbe.

¹²² Iz navedenega izhaja, da je treba prvi del prvega tožbenega razloga sprejeti in da je izpodbijana odločba nezakonita. Vendar nepravilnost, ki je podana pri izpodbijani odločbi, ni tako očitno resna, da bi bilo treba ugoditi predlogom iz zadev T-27/03 in T-80/03 za ugotovitev neobstoja izpodbijane odločbe (glej v tem smislu sodbo

Sodišča z dne 15. junija 1994 v zadevi Komisija proti BASF in drugim, C-137/92 P, Recueil, str. I-2555, točka 52).

123 Zato je treba izpodbijano odločbo glede tožečih strank razglasiti za nično.

Stroški

124 V skladu s členom 87(2) Poslovnika se neuspeli stranki naloži plačilo stroškov, če so bili ti priglašeni. Ker tožena stranka s svojim predlogom ni uspela, se ji naloži plačilo stroškov, vključno s stroški postopkov za izdajo začasnih odredb v zadevah T-46/03 in T-79/03, kot so predlagale tožeče stranke.

125 V skladu s členom 87(4), prvi pododstavek, Poslovnika države članice, ki se kot intervenientke udeležijo postopka, nosijo svoje stroške. Italijanska republika zato nosi svoje stroške.

Iz teh razlogov je

SODIŠČE PRVE STOPNJE (peti razširjeni senat)

razsodilo:

1. Odločba Komisije C(2002) 5087 konč. z dne 17. decembra 2002 v zvezi s postopkom izvajanja člena 65 PJ (COMP/37.956 – Jeklo za armiranje

betona) se razglasi za nično glede SP SpA, Leali SpA, Acciaierie in Ferriere Leali Luigi SpA, Industrie Riunite Odolesi SpA (IRO), Lucchini SpA, Ferreiera Valsabbia SpA, Valsabbia Investimenti SpA in Alfa Acciai SpA.

2. Komisija nosi svoje stroške in stroške, ki so jih priglasile SP, Leali, Acciaierie e Ferriere Leali Luigi, IRO, Lucchini, Ferriera Valsabbia, Valsabbia Investimenti in Alfa Acciai, vključno s stroški postopkov za izdajo začasnih odredb v zadevah T-46/03 in T-79/03.

3. Italijanska republika nosi svoje stroške.

Vilaras

Martins Ribeiro

Dehousse

Šváby

Jürimäe

Razglašeno na javni obravnavi v Luxembourg, 25. oktobra 2007.

Sodni tajnik

Predsednik

E. Coulon

M. Vilaras

Stvarno kazalo

Pravni okvir	II - 4336
Določbe Pogodbe ESPJ	II - 4336
Sporočilo Komisije o nekaterih vidikih obravnavanja zadev konkurence, ki izhajajo iz prenehanja veljavnosti Pogodbe ESPJ	II - 4338
Upravni postopek	II - 4340
Izpodbijana odločba	II - 4341
Postopek	II - 4348
Predlogi strank	II - 4350
Pravno stanje	II - 4355
Trditve strank	II - 4356
Presoja Sodišča prve stopnje	II - 4366
Uvodne ugotovitve	II - 4366
Pravna podlaga, na kateri temelji izpodbijana odločba	II - 4367
Pristojnost Komisije za ugotavljanje in sankcioniranje kršitve člena 65(1) PJ po prenehanju veljavnosti Pogodbe ESPJ	II - 4375
– Razmerja med pogodbama ESPJ in ES	II - 4375
– Ali je bila Komisija na podlagi člena 65(4) in (5) PJ pristojna za sprejetje izpodbijane odločbe	II - 4377
Stroški	II - 4382